

IVAN MAŽURANIĆ

Novi Vinodolski, 1814. – Zagreb, 1890.

“A velik je tko se malen rodi
Al kad pane golem grob mu treba.”

Građanska biografija

- potomak težačke obitelji
- završio filozofiju u licejima u Zagrebu i Szombathelyju (Mađarska), pravo u Zagrebu
- u Karlovcu, položivši odvijetnički ispit, otvara privatnu pisarnicu
- preporodne ideje prihvaća još za školovanja u Szombathelyu 1834. kao i braća Antun i Matija – preporoditelji
- tijekom školovanja dobro je naučio *njemački, latinski, mađarski, talijanski*, a kasnije *engleski i francuski* jezik, te *sve slavenske jezike*
- umro je 4. kolovoza **1890.** - sahranjen u Ilirskoj arkadi na Mirogoju

Stvaralačka biografija

- 1830. prvi pjesnički pokušaji u gimnazijskim danima → pjesma **Vinodolski dolče da si zdravo**
- ozbiljnije se književnošću počeo zanimati za studija u Mađarskoj → **Primorac Danici** (Danicza, **1835.**)
- **pjesme** pod utjecajem narodnoga pjesništva i dubrovačke književne baštine (prigodnice, ljubavne pjesme, soneti)
- **1844.** na poziv Matice ilirske nadopunio je Gundulićeva Osmana (XIV. i XV. pjevanje)
- **prevodilački rad:** književni tekstovi s latinskoga, njemačkoga, francuskoga, poljskoga, češkoga i talijanskoga jezika (Boccaccio, Tasso...)
- leksikografski, filološki i historioografski rad: s Jakovom Užarevićem objavio je **1842. Njemačko-ilirski slovar**
- **1846. najznačajnije djelo** spjev *Smrt Smail-age Čengića*

SMRT SMAIL-AGE ČENGIĆA, 1846.

- djelo nastalo djelomično po narudžbi Dimitrija Demetra, urednika almanaha *Iskra*
- romantičarski spjev/ ep
- **tema:** Smrt silnika Smail-age Čengića u sukobu s Crnogorcima uzdignuta na općeljudsku razinu: borba Dobra i Zla, pobjeda Dobra
- **vanjska kompozicija:**
 - 5 pjevanja nejednake duljine: *Agovanje, Noćnik, Četa, Harač, Kob;*
 - stih: osmerac, deseterac
 - strofe nejednake duljine
 - različiti tipovi rime
- **unutarnja kompozicija:** dramski strukturirana – sažeta i kratka, cjelovita radnja s vrlo malo digresija razvija se kroz ekspoziciju, zaplet, vrhunac, obrat i rasplet;
- **izvori i građa:** stvarni povijesni događaj iz Mažuranićeve suvremenosti; izvor **epska pjesma** o tom događaju, putopis *Pogled u Bosnu*, **svjedočanstvo** jednog Crnogorca
- intervencija u povijesno – umjetnička interpretacija u svrhu idejnoga sloja djela
- **likovi:**
 - povijesni i izmišljeni
 - oštro polarizirani
 - crno-bijela tehnika karakterizacije (dobro-zlo)
 - Smail-aga je romantičarski oblikovan lik (demoni junak), silnik i tiranin zbog vlastite nemoći, sujetan i tašt, prenatlašene osjećajnosti; narod je skroman, hrabar, snažan u zajedništvu, religiozan, spreman mrijeti „bez golema jada“
- **ideja:** ukazivanje Zapadu na potrebu ujedinjenja kršćanskoga svijeta u borbi protiv Turaka

JEZIK I STIL

- uzor Gundulićeva štokavština
- mnoštvo turcizama
- spoj klasično-baroknoga, romantičarskoga stila i tradicije narodnoga pjesništva
- osnovni izražajni oblik: monolog koji se u djelu razvija sukladno jačini doživljaja kao razmišljanje ili raspoloženje
- slikovitost, zvukovna izražajnost, misaonost i aforističnost
- lirizam

POLITIČKA, JAVNA I KULTURNA DJELATNOST

- generalni prokurator za Hrvatsku i Slavoniju (1850. – 1860.)
- prvi hrvatski kancelar (1861. – 1866.)
- **prvi ban pučkoga podrijetla (1873. – 1880.)**
- u doba revolucije 1848. saborski je perovoda i glavni redaktor saborskih zaključaka i zakona
- za njegova je banovanja osnovno školovanje postalo obveznim
- otvoreno je Sveučilište u Zagrebu 1874.
- reformirana uprava
- stvoren zakon o slobodi tiska
- uvedena sudska porota i dr.
- nakon silaska s banske stolice bavio se matematikom, astronomijom, proučavao filozofe (imao je biblioteku od nekoliko tisuća knjiga)
- **Hrvati Mađarom (1848.)**, politička poslanica
- nakon 1848. sudjeluje povijesno-pravnim i filološkim prilogima u Kukuljevićevu *Arkivu za povjestnicu jugoslavensku*.
- od politike i Hrvatskog sabora oprostio se riječima: „*Vjerujem u prošlost, sadašnjost i budućnost Hrvatske*“.

ZNAČENJE

- Mažuranićev spjev nosi obilježja vremena u kojem je nastao, ali i posebnosti hrvatskog romantizma.
- Osnovna razlika između hrvatskoga i europskoga romantizma, ali i romantizama ostalih slavenskih naroda, jest takozvani **nacionalni individualizam**: u prvi plan stavljeni su osjećaji cijele nacije, a ne pojedinca: **kolektivni lik** (narod) **suprotstavljen** je romantičarskom **individualnom** junaku.
- aktivizam i optimizam nasuprot europskom pasivizmu i pesimizmu

PJEVANJE	ETAPA RADNJE	PRIZORI - ZNAČENJE	STIHOSLOV
 <p>AGOVANJE</p>	<p>PROLOG</p> <p>UVOD U SUKOB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • aga na vrhuncu moći: u svojoj kuli Smail-aga muči zarobljene Crnogorce – “turski dari”: • oni hrabro podnose muke: • strah se uvlači u silnikovu dušu: • Durak ga savjetuje da ih pusti jer će mu se osvetiti • aga vješa Duraka • motivacija za II. pjevanje i najava lika Novice, Durakova sina koji će postati izdajnik 	<p><i>Krcnu kolac nekoliko puta, Zviznu pala nekoliko puta, Zadrhtaše ta vješala tanka, Al ne pisnu Crnogorčad mlada, Niti pisnu, niti zubi škrinu. Poljana se napuni tjelesa, Niti pisnu, niti zubi škrinu. Već tko zovnu Boga velikoga, Tko lijepo ime Isusovo, Ter se lasno rastadoše s suncem Zatočnici mrijet naviknuti.</i></p>
 <p>NOĆNIK</p>	<p>ZAPLET</p>	<ul style="list-style-type: none"> • noćnik = noćni putnik (Novica) • Novica (inače, krvnik) prikrađa se Cetinju, sjedištu crnogorskog vladike • želi potaknuti Brđane na osvetu i tako osvetiti očevu smrt • prevaljuje put iz tame u svjetlo • razgraničenje osobnog i kolektivnog 	<p><i>Pomno junak Cuce prevalio, Još Bjelice ratoborne k tome, Ter se maša kršnjeh Čeklića. Njih se maša, a Bogu se moli Da mu dade i njih prevaliti Ni čuvenu, ni gdje ugledanu. Vidi mu se, mrijet mu se neće, A jest nešto što ga naprijed kreće.</i></p>
 <p>ČETA</p>	<p>RAZVOJ RADNJE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uvodi na scenu društvenu zajednicu kao cjelinu • 2 važna motiva koja najavljuju poruku djela: Crnogorci kao kolektiv - čvrst, snažan, bez vođe, bez vidne oznake, oruđe osvete, ima human cilj → obrana zemlje, uništenje tiranije; • starac svećenik: pokršćavanje Novice; govor četi – autorova poruka → prijekor svima koji ne reagiraju na tursku tiraniju 	<p><i>Djeco moja, hrabri zatočnici, Vas je ova zemlja porodila, Kršovita, ali vami zlatna. Djedi vaši rodiše se tudijer, Oci vaši rodiše se tudijer, I vi isti rodiste se tudijer: Za vas ljepše u svijetu neima.</i></p>
 <p>HARAČ</p>	<p>VRHUNAC I RASPLET</p>	<ul style="list-style-type: none"> • skupljanje harača: okrutnost Turaka – bijeda kršćanske raje • Smail-aga se osramoti (bacivši koplje promaši i pogodi svog podanika) • guslar Bauk pjeva pjesmu o Rizvan-agi i njegovoj sramoti (ne može skupiti harač) • Smail-aga shvaća porugu i razbjesni se • pada noć – četa se prikrala čadoru – borba – jedno zalutalo zrno pogađa Smail-agu-pogibija silnika, ali i Novice – ne zna se tko je usmrtio Smail-agu • pobjeda dobra nad zlim 	<p><i>Harač, harač!« Otkud raji harač? Otkud zlato, koji krova neima, Mirna krova da ukloni glavu? Otkud zlato, koji njive neima, Nego tursku svojijem znojem topi? Otkud zlato, koji stoke neima, No za tuđom po brdijeh se bije? Otkud zlato, koji ruha neima? Otkud zlato, koji kruha neima?</i></p>
 <p>KOB</p>	<p>EPILOG</p>	<ul style="list-style-type: none"> • simbolična slika prolaznosti sile na zemlji: Smail-aga sveden na najobičniju lutku što podrhtava i od malo jačeg stupanja noge; to je svojevrsno likovanje nad poraženim junakom. A sjajno sunce za koje Smail-aga tvrdi da raja nije dostojna da je ono grije, to sunce, kad obasja Smail-agu, obasjat će zapravo mrtvu lutku. • teza djela → vjera u pobjedu dobra nad zlom 	<p><i>Al se ne boj, pobratime dragi: Krotko Ture, posjeći te neće; Smjerno Ture, uplašit ga lasno. Udri samo o zemljicu nogom, Ter ti smjerno obje skršta ruke, Ruke skršta a prigiba glavu, A pak desnu pred obraze diže, I najposlije vrhu čela višić.</i></p>